

Magnus Åsen

Nedskriverens navn	Magnus Åsen
Adresse	Bødal, Vestre Gausdal
Fødselsår	1.12.1878
Fødested	Vestre Gausdal

Er det egne opplevelser som skildres? Ja

Jeg er født på husmanspladsen Midtlien Olstadgrenden Vestre Gausdal.

Pladsen tilhører gården Helleberg. Det var mine beste fårældre som hadde pladsen den tid. Fårældrene til min mor. Jordveien var inte stor. Noget sikkert arealvidde vet e inte, men det var da flere mål, det avledes både korn og potetter.

En liten hage var det også, så det dyrkedes lit hagevekster også. Bærkjera var det nok inte mange av.

Nogen kontrakt vet e inte om dem hadde.

Det var gå på gården andre vær uke hele året, av og til litt mer.

I skurånnen skulde nok kona være med også, vis det på nogen måte kunde la sig gjøre.

Dem hadde av og til 2-3 kuer og kalv og nogle sauer får det meste.

For til disse dyr kunde de inte avless på bruket.

Det var et lite eng som var inngjerdet et stykke fra bruket som dem slo andenhvert år et stykke av.

I fjellet hadde den nok flere las kjølhøi som måtte til skulde det række til for vinteren. Det var sams beite til flere bruk. Det var gårdens eiendom og delvis flere som var eierer av beittet.

Ved kunde de ta i skogen, men først skulde de ta kvist og nedfald og skadde trær. Det var inte tale om å brukke hest til å få hemat veden, det var å bruke skjekjelke og dra på så sveitten rein.

Huserne tilhørte gården, men skulde holdes i brukbar stann av husmannen.

Det var to stuer der, fjøs og låve, stabur med bu under (melkebu).

Stuen var ca. 6 x 7 meter med et rum, og et lite kodt over. Det var bare den ene som var brukt til hver dag. Den andre var brukt til eilhus. Konfyr til steike brø ti var det inte da.

Da de skulde steikke brød (kaku) var det å bruke tu takker. Det var først en ring med steder som var sat i peisen, så var det lagt ei takke på den. Så var det 4 knupper satt på og den andre takka lagt på dem.

Da var det til å fyre både under og over til det blev varmt nok til at brødet skulde sættess in mellem takkerne.

Det blev findt brød da også. Men meget arbeide, inte som nå, da komfyren er varm hele døgnet.

Så var det da kornet skulde inn var det til skogen og finne svolker til at bære ti. Det var lange fine bjørker som bruktes til det.

Bruket er nå kjøbt, huserne er ombygd, jorden forbedret, så det er nå langt anderledes nå.

Det som er nævnt ovenfor var utover fra 1880 årene.

Da e var 7-8 år skulde på skulen, kom e til mine besteforældre på fars siden. Det var til Ulven i Olstadgrenden.

Det var en liten gård på 6-8 storfe og hest.

Der var e til gården blev solgt til en svigersøn av mine besteforældre.

Jeg blev tjenestkar til A? Bjørlien. Lønningen var Kr 90,- og fulle klæder og to par sko for året. Det var året 1897.

Der var det ei Jente omtrent på same alder som jeg. Likebørn leker best som det siess. Vi blev forlikte om å slå følge til livets slutt.

Hennes pige navn var Kristiane Pettersdatter Volden. Hun er født året 1879. Hennes forældre var husmanns folk. Bruket dem hadde tilhørte Nergården i Svatsum V. Gausdal.

Arbeidsplikten var nok som det pleier det var gå andenver uke helle året.

I skurånnen skulde dem skjæra 1 mål dagen så lenge skuren varet, det kunde bli både 10 og 12 mål hver haust.

Kjæringa måtte ofte være med vis det kunde på nogen måte la sig gjøre.

Det var omkring hundreårs skiftett.

1905 flyttet vi til husmans bruket Åsen, tilhører Søndre Solberg Bødal.

Nogen kontrakt har e inte hatt. Skulde gå anden vær uke hele året.

Det e var der mer skulde e ha tidens priser, ca. Kr 1,- pr dag.

E skulde ha hester til våråna og til anden kjøring. Såkorn det som behøvdes til hvert år skulde e ha.

Det har været to bruk det som vi har nå.

Det har nok inte været meget på hver. Det ene bruket var det av og til bare 1 ku og kalv dem hadde. Andre bruket var nok litt større, dem hadde 2-3 kuer somme tider og nogle sauer. For til alle dyra kunde inte avles på di jordlappene som var da, det måtte ta en heil del i fjellet.

Da vi kom her var huserne gamle og små.

Stua var 6 x 7 mtr. bare et rom med et kott i andre høgda som en gammel kone skulde bruke, så vi hadde bare 1 rom.

Det var en gammel stue til, men der bodde det to gamle.

Eit så lite rom både til daglig stue og til såverum vil det skjølsakt bli trankt om pladsen. Mer en to senger kunde inte brukes, for det var inte rom til flere. Da det blev en større familie på 8 barn måtte det gjøres en kasse å pakke dem ti om natta. Om dagen var det putte kassa under senga til neste natt. Dette var utover til 1920 årene.

År 1924 kjøpte vi Åsen og en del av Nordåsen som den kontrakten av 1846 ingår.

Huserne er nå ombygde og fårbedret, uthusset er nå meget større. Låve, fjøs og steil som er under eit tak.

Stua er påbygd og tilbygt så det er nå 6 rom og gang. Den gamle stua er forbedret og brukes til eilhus.

Jordveien er meir en dobbelt så god nå som da vi kom og mere til.

6 av våre barn er her i kredsene, 2 i Fåberg, en er jordbruker, en er bygningsnikker.

4 som er i kredsene er knyttet til jordbruk, 2 har et teknisk bruk (fabrik) så dem arbeider der.

Da vi bejynte her var det på arbeide kl. 6 om morgen og til kl. 8 om aften, 2 timer kvil til duggurs, 1 time til middag.

Da vi skulde utat skulde det være kaffe, meste var nok erter. Om vinteren var det kvelsarbeide. Gjøre soplimer og spikke slæpinner, sælapinner og pølsepinner. Det var når det blev for mørkt ute. Tångband var av vivuer. Det var tynne bjørker, lange og fine måtte dem være.

Det var meget fjelkjøring da. Det var meget for som var høstet utenom sæterhøiet.

Fjelkjøringen var et svare strev. Vi reiste om kvelden kl. 11, kom dit vi skulde læsse en gang på mårsiden. Så var det ta en matbit, så til å ha på lass. Kom hjem ved 6 tiden om kvelden.

Økonomien var svert dårlig. For kvige på et år var det bare omkring kr. 70,- og for en kg smør var det kr. 1.80 eller omkring der.

Det som e tjente blev inte noget snakke om for det var svert lite. Det var min kones slidt og stræv seint og tilig, flid og sparsomhet som jorde det vi greide det som vi jorde.

Spiseskjikker utover ved hundreårsskjiftett. Maten var aust opp i store fat (trefat). Så var det så mange som nådde, spiste av same fat. Talerkener var inte på bordet dein tid. Alle spiste ved same bord der e har været. Når ...? man har spist var det pusse av skjeen (kanskje på buksebaken) og sætte den op i et skjetre som det kalttes, der stod den til neste bruk, for uten vask.

Har været med i det radikale folkeparti.

Var valgt ind i Herredstyret 3 perioder. Var medlem av arbeidsvævn for småbruk og boligbank 18 år. Har været med i flere nævnder for kommunen. Samvirkelag har vi her som jeg er medlem av. (**I margen:** Min skolegang er bare en simpel Folkeskole.)

Har overlevert bruket for nogen år siden til en svigersøn Ottar Gudbjørsrud som er jift med vår yngste datter.

Dem har nå hest og grispurke. (**I margen:** Fores nå 5 storfe, hest og nogle sauer)

Alle hus er nå målet, så de er nå i pent stann.

Bødal den 3-3-1956.

Magnus Åsen

Contragt i Mellem Mig Ole Erichsen Søndre Kalstad og Min huusmand Peder Olsen
Kalstadstua – saalledes som her eftter Findes andført.

1. Bortforpagter jeg Ole Erichsen Søndre Kalstad Min under gaarden Søndre Kalstad beliggende Huusmands Plads Kalstadstua til Peder Olesen og hans Konne Ane Iversdatter begge for deres levetid for den aarlige afgifft som Her Eftter Findes andført.
2. Saa længe som hans Fader Ole Christophersen lever svares aarlig af pladsen 4 rd- 4 ort” Spesi, som erlægges eller Oparbejdes Paa Gaarden Søndre Kalstad til vært aars 14 april.
3. svares arbejde af Huusmanden Peder Olsen og Konne Anne IversDatter, paa gaarden Søndre Kalstad slaataanden naar forlanges: NB huusmanden med Konne nyder en Dag Fri i vær uge Til at Høste sidt Egedt avling Paa pladsen Som bliver værten og husmanden nærmere at besteme Dagen i ugen, sig i Mellem.
4. i Skaaraanden svares af Mand og Konne arbejde Paa gaarden Søndre Kalstad, saa længe Skaaraanden varer Paa gaarden. Men nyder de den same Rættighed med en Dag frii i vær uge.
5. i Fra 14 april og til slaataanden svarer Husmanden arbejde og ligeledes i Fra Skaarden og Til 14 Ocktober alt naar forlanges af Opsideren paa gaarden Søndre Kalstad: Om vintteren i Fra 14 Ochtober og Til 14 april svares arbeide af husmanden naar forlanges, og huusmands Konnen Til Bagning og Brygning og ligeledes at spinde 1 er Et bismerpund strye for 2 s: Marken
6. arbejdet betales og livideres saalledes for 1 er en Slaat Mæhling eller Dag 12 s: for vært Skulmaael 16 s: i fra 14 april og Til slaataanden begynder 8 er otte Skilling daglig i fra Skaaraanden og til 14 Ochtober 6 s er Sex skilling Dalig; i Fra 14 Ochtober og Til 14 april betales huusmanden med 4 skilling Daglig. – Huusmands Konnen betales helle aaret med 4 s: er Fire skilling Daglig heele aaret Omkring for uden Skaaraanden som de nyder for Maael. – al Rengenskab Opgjøres og utbetales og likvideres Paa den foranførte husleje Til vært aars 14 april, og da alt skal være utbetalt.
7. beholder den gamle Ole Christophersen den ager som er Overfor vejen saa langt noher som Til Dahlen Omtrent ½ Maael. Og dertil 1 er Et Bismerpund smør og 1 er Et bismerpund ost vært aar som Svares af hans Søn Peder Olsen og Konne Ane Iversdatter aarlig saa længe deres Fader lever og varmt huus inde hos dem og Opvartning i alderdommen. -
8. Det tillades Husmanden i visse Tilfælde at anskaffe en antagelig Kaerl i sin Sted Paa gaarden Søndre Kalstad Til at Forætte sidt arbejde Men nyder den same Daglønn som han Selv skule arbejde. – Pladsens huser og iærder holde i forsvar stan.
9. Hugst og havnegang Tages i gaardens Ejendoms hage norden for Pladsen Til alslags behov, og videre i Søndre Kalstads Ejendom hvorhenne de finder for godt Til Pladse Reperationer og med ligholdelse; og videre Til brænde Om fornødent gøres i baglien.

10. saalledes skal den tidtmællte Peder Olesen og Konne Anne Iversdatter naar den gamle Ole Christophersen ved Døden er afgaaen, Eller og at han bliver af Fierdingen indtagen, Da skal den tidtmællte Peder Olsen og Konnen svare i huusleje 6 rd i det hele ingen forandring i Det Forestaaende arbejde Eller Opgiørelse. Saalledes skal bemællte Peder Olesen og hans Konne Ane Iversdatter Eje og beholde Pladsen Kalstadstua Til den længst levendes død. Men naaer de begge ved Døden er afgaaen skal Pladsen med underliggende hærligheder Tilfalde gaarden Søndre Kalstad og den Opsider igien uden godtgjørelse Paa nogen af siderne. saalledes bliver jeg deres Fulde hiæmmelsmand Eftter loven og sluttet med forlig med vores hænders underskrift i vitterligheds vidners underskrift. -

af Pladsen Kalstadstua den 9de Februari 1835.

Til vitterlighed underskrives	Ole Kalstad
Eftter begiær	Peder Olsen Kalstadstua
L. Thalloug	og Ole Christophersen
Niels N. Brenden	Kalstadstua
med iholdt Pen. -	begge med iholdt Pen

Huusmands-Contragt for Johan Nielssen.

Vi underskrevnede Ole Solberg og Hans Solberg overlader herved Huusmandspladsen nordre Aasen til brug og besidelse for Johan Nielssen og hans nuværende Kone paa følgende Vilkkkaar.

- 1) Nyder de til brug og benyttelse den omskrevne Plads med Huuser og de tvende indhengnede Løkker.
- 2) Pladsens Huuser, Jord og Gjærder er og bliver Gaardene tilhørende Eiendom der af Huusmanden ikke allene skal vedligeholdes men endog forbedres og den derpaa faldende Gjødelse ikke bortsælges med benytte paa Pladsens Jorder.
- 3) I Huusleie svarer bemelte Huusmand i Aarlig Huusleie i udført Arbeide saaledes til Hver af de Anførte Gaarder, i Slotønden at Slaae i 9 er nie Dage i Skaarønden at Skjære 3 ½ Maal er tre og et halt Maal i Haavolden 3 er tre Dage om Vinteren 3 er tre Dage, dette ovananførte Arbeide udføres forsvarligt i alle Dele naar forlanges.
- 4) Huusmanden tillades at have en Koe og en Kalv Hjemme til Havnings om Sommeren.
-
- 5) Fornøden Skaug tages i Gaardens Udmarker eller Sameie til at vedligeholde Pladsens Huuser og Gjærder men til at Brænde benyttes nedfaldne Træer og Qvist alt med muligste Sparsomhed.
- 6) Saalenge bemelte Huusfolk holder sig Troe og redelige i alle Dele, samt opfylder sine ovenstaaende Pligter ere de berettigede at beholde Pladsen med i modsat fald ere de forpligtede at fravige og rødigjøre Pladsen uden nogen Vægning eller Erstatning. -

Solberg den 14de April 1846.

Til Vitterlighed
Ole Hansen og
Paul Nikkelasen Solbergeien
begge med iført penn.

Ole Solberg
Hans Solberg
Johan Nilsen
med iført penn.